

Nr 166

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång; given
Stockholms slott den 14 november 1969.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång.

Enligt Vårt nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF

Carl Lidbom

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelser om storleken av de belopp som kan utgå i ersättning för resekostnad och som traktamente inte längre skall tas upp i lagen om fri rättegång utan i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen (1919:367) om fri rättegång

Härigenom förordnas, att 4 § lagen (1919: 367) om fri rättegång skall ha nedan angivna lydelse.

(*Nuvarande lydelse*)

(*Föreslagen lydelse*)

4 §.¹

Har part, som åtnjuter fri rättegång, förelagts att infinna sig personligen vid rätten, må parten på begäran tillerkännas gottgörelse av allmänna medel för resekostnad *enligt lägsta reseklass i allmänna rese-reglementet*, om han finnes icke själv kunna svara för kostnaden. Är avståndet till sammanträdesorten mindre än fem mil, må dock sådan gottgörelse utgå allenast såframt synnerliga skäl äro därtill. Därest parten måste antagas sakna medel för resan, må nödigt förskott å ersättningen meddelas honom.

Om synnerliga skäl föreligga, må utöver resekostnaden traktamente tillerkännas parten med högst tjugofem kronor för varje dag, som erfordras för resan och vistelsen vid domstolen.

Vad i första och andra styckena är stadgat om ersättning och förskott för inställelse vid domstol skall äga motsvarande tillämpning då part, som åtnjuter fri rättegång, i mål om äktenskaplig börd eller faderskapet till barn utom äktenskap inställer sig för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper.

Har part, — — — — — för utgifterna.

Har part, som åtnjuter fri rättegång, förelagts att infinna sig personligen vid rätten, må parten på begäran tillerkännas gottgörelse av allmänna medel för resekostnad, om han finnes icke själv kunna svara för kostnaden. Är avståndet till sammanträdesorten mindre än fem mil, må dock sådan gottgörelse utgå allenast såframt synnerliga skäl äro därtill. Därest parten måste antagas sakna medel för resan, må nödigt förskott å ersättningen meddelas honom. *Om synnerliga skäl föreligga, må utöver ersättning för resekostnaden traktamente tillerkännas parten. Ersättning fastställes av rätten enligt bestämmelser som Konungen meddelar.*

Vad i första stycket är stadgat om ersättning och förskott för inställelse vid domstol skall äga motsvarande tillämpning då part, som åtnjuter fri rättegång, i mål om äktenskaplig börd eller faderskapet till barn utom äktenskap inställer sig för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1966:63.

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
24 oktober 1969.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång* och anför.

Inledning

När part, som har beviljats fri rättegång, har förelagts att infinna sig personligen vid rätten, kan parten under vissa förutsättningar som anges i 4 § första och andra styckena lagen om fri rättegång, få ersättning av allmänna medel för bl. a. resekostnad enligt lägsta reseklass i allmänna resereglementet, om han befins inte själv kunna svara för kostnaden. När avståndet till sammanträdesorten är mindre än fem mil, kan ersättning för resekostnad emellertid utgå bara om synnerliga skäl föreligger. Måste parten antagas sakna medel för resan, kan han få reseersättning i förskott. Utöver ersättning för resekostnad kan parten, om synnerliga skäl föreligger, få traktement med högst 25 kr. för varje dag som fordras för resan och vistelsen vid domstolen.

De nu nämnda bestämmelserna skall enligt tredje stycket i 4 § lagen om fri rättegång gälla också när part, som har beviljats fri rättegång, i mål om äktenskaplig börd och faderskapet till barn utom äktenskap inställer sig för blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper.

Hänvisningar till allmänna resereglementet beträffande storleken av resekostnadsersättning återfinns också i kungörelsen (1947: 642) med bestämmelser ang. vissa kostnader vid domstol, kungörelsen (1947: 788) om ersättning av allmänna medel till personer som höras under förundersökning i brottmål samt kungörelsen (1966: 176) om ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl.

Före den 1 juli 1969 hänfördes statstjänstemän vid beräkning av resekost-

nadsersättningar och traktamenten enligt 3 § allmänna resereglementet till rese- och traktamentsklasserna A, B eller C. Genom kungörelsen (1969: 449) om ändring i allmänna resereglementet och kungörelsen (1969: 450) om ändring i kungörelsen (1952: 736) med tilläggsbestämmelser till allmänna resereglementet avskaffades rese- och traktamentsklass C.

Departementschefen

Den ändring i allmänna resereglementet som trädde i kraft den 1 juli i år innebär, att den förutvarande lägsta reseklassen för statstjänstemän — reseklass C — har avskaffats och att reseklass B i stället blivit lägsta reseklass. Ändringen återverkar på bestämmelserna om ersättning som av allmänna medel skall utgå enligt lagen om fri rättegång och de förut angivna kungörelserna av år 1947 och år 1966. Vissa ändringar i fråga om resekostnadsersättningens storlek bör därför lämpligen vidtas i dessa författningar. I fråga om kungörelserna har jag tidigare denna dag anmält förslag om vissa ändringar.

Ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. fastställs av rätten enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar (36: 24 tredje stycket RB). Jag anser att en motsvarande ordning nu bör genomföras också när det gäller reseersättning och traktamente till part med fri rättegång. I lagen om fri rättegång bör således inte tas upp bestämmelser om resekostnads- och traktamentsbelopp. Föreskrifter om detta bör i stället meddelas av Kungl. Maj:t. Därigenom vinnas den fördelen att lagen om fri rättegång i det nämnda avseendet inte behöver belastas med detaljföreskrifter samt att ändring av ersättningsbeloppen i framtiden kan åstadkommas på ett enklare sätt än nu. Vid meddelandet av föreskrifterna bör givetvis de nya bestämmelserna om ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. iaktas.

I enlighet med vad jag nu har anfört har upprättats förslag till *lag om ändring i 4 § lagen (1919: 367) om fri rättegång*. Förslaget torde få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande över lagförslaget inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har uteslutits här.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 14 november 1969.

N ä r v a r a n d e:

f.d. justitierådet	LIND,
regeringsrådet	MARTENIUS,
justitierådet	BERNHARD,
justitierådet	HESSEK.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 oktober 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång*.

Förslaget, som finns bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Gerhard Wikrén.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 14 november 1969.

Närvarande:

Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, NORLING, LIDBOM.

T. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lidbom, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till *lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång*.

Föredragande departementschefen upplyser, att lagrådet lämnat lagförslaget utan erinran, och hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten